

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17 01 2023 р.

м. Київ

№ 38

Про завершення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов» у 2017 – 2022 роках

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 листопада 2000 року № 522 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 року за № 946/5167, наказу Міністерства освіти і науки України від 03.04.2018 № 315 проводився експеримент всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов» у 2017–2022 роках.

На підставі висновку науково-методичної комісії з інноваційної діяльності сектору дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти та виховання Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України від 08 грудня 2022 року (протокол № 17), з урахуванням пункту 1 частини першої статті 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та листа Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 09.12.2022 № 21/08-252

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов» у 2017–2022 роках, що додається.

2. Експеримент всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов» за 2017 – 2022 роки (далі – Експеримент) вважати завершеним.

3. Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» узагальнити досвід роботи закладів освіти, які були учасниками Експерименту,

забезпечити його оприлюднення у фахових друкованих виданнях, на офіційних вебсайтах Міністерства освіти і науки України, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» та здійснити відповідні заходи щодо запровадження освітніх інновацій у систему освіти України.

4. Контроль за виконання цього наказу покласти на заступника Міністра Рогову В.

Міністр

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, cursive script that is difficult to decipher but appears to be the name of the official.

Сергій ШКАРЛЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України

від 17 01 2023 № 38

ЗВІТ
про завершення експерименту всеукраїнського рівня за темою
«Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання
учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого
вивчення східних мов» у 2017 – 2022 роках

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 03.04.2018 № 315 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня у Львівській загальноосвітній середній школі східних мов та бойових мистецтв «Будокан» з поглибленим вивченням іноземних мов» протягом 2017–2022 років проводився експеримент за темою «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов».

Основними завданнями експерименту були:

проаналізувати наукову та науково-методичну літературу з проблеми впливу східних бойових мистецтв та східних мов на фізичний та духовний розвиток молоді;

розробити та впровадити у навчально-виховний процес Львівської загальноосвітньої середньої школи «Будокан» модель фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов;

здійснювати теоретичну та методичну підготовку вчителів школи, які братимуть участь в експерименті, щодо розроблення, експериментальної перевірки та впровадження моделі;

розробити авторські навчальні програми з фізичного виховання (на основі східних єдиноборств), японської та китайської мов;

підготувати навчальне, навчально-методичне, методичне забезпечення навчально-виховного процесу для упровадження моделі;

розробити й упровадити шкільну виховну програму, яка враховує виховні можливості східних єдиноборств та східної філософії і створює умови для

формування свідомої дисципліни та культури поведінки на основі методів фізичного і духовного вдосконалення в східних бойових мистецтвах;

визначити критерії та показники ефективності цієї моделі, розробити на цій основі відповідний інструментарій оцінювання її ефективності;

здійснювати моніторинг ефективності упровадження запропонованої авторської моделі фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов;

проаналізувати та узагальнити результати експериментальної перевірки та впровадження означеної моделі.

Метою експерименту було теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов і перевірка її результативності.

Гіпотезою експерименту було твердження про те, що інтеграція в освітній процес східних єдиноборств, а також поглиблене вивчення східних мов та культурних надбань народів Сходу сприятимуть ефективному вихованню духовно міцної і фізично здорової, естетично розвиненої, гармонійної особистості – громадянина України, людини з вольовими рисами характеру, яка здатна працювати в колективі, брати особисту відповідальність за свої зобов'язання, людину творчу, здатну до інноваційної діяльності, постійного пошуку нових ідей, якщо створити для цього в закладі освіти відповідні організаційно-педагогічні умови.

Наукова новизна експерименту полягає у створенні ефективної, унікальної моделі освітнього процесу, в якій синтезовано здобутки національної та європейської освітньої думки й педагогічний досвід народів Сходу, передусім Японії та Китаю, відображений у мовах цих народів, їхніх традиціях фізичного й духовного розвитку.

Теоретична значущість експерименту полягає у збагаченні теорії навчання та виховання авторською моделлю фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов; обґрунтуванні їхнього сприятливого впливу на виховання духовно міцної і фізично здорової, естетично розвиненої, гармонійної особистості.

Практична значущість експерименту визначається можливістю запровадження у практику роботи закладів загальної середньої освіти моделі освітнього процесу, у якому фізичний та духовний розвиток учнів відбувається на основі освоєння ними національного культурного спадку у поєднанні з елементами культур народів Сходу, передусім Японії та Китаю; використанні результатів дослідження у теоретичних розробках інших інноваційних моделей

освітнього процесу, у яких поєднуюватимуться європейські освітні традиції та освітні й культурні традиції народів Сходу.

Матеріали експерименту можуть бути використані в закладах загальної середньої освіти, під час проведення науково-практичних семінарів, конференцій, на курсах підвищення кваліфікації в системі неперервної педагогічної освіти.

На I (організаційно-підготовчому) етапі експериментальної роботи проаналізовано теоретичні джерела з педагогічного моделювання; наукову та науково-методичну літературу з проблеми створення організаційно-педагогічних умов фізичного та духовного виховання учнів на основі східних бойових мистецтв та східних мов, а також стан ресурсного забезпечення закладу освіти та підготовлено відповідну матеріальну базу для здійснення експериментальної роботи. Предметом особливої уваги колективу школи стали праці вчених, присвячені різним аспектам теорії педагогічної інноватики: І.Беха, І.Гавриш, В.Кременя, Н.Клокар, О.Мариновської тощо. Особливу увагу було приділено обговоренню навчально-методичних і теоретичних джерел з проблеми впливу східних бойових мистецтв та східних мов на фізичний та духовний розвиток молоді.

Для реалізації поставлених завдань були створені три творчі групи вчителів: 1. Фізична культура. 2. Східні мови. 3. Сходознавство. Налагоджено співпрацю з Львівським національним університетом імені Івана Франка та Львівським державним університетом фізичної культури імені Івана Боберського. Результатами роботи творчих груп стали:

навчальна програма з фізичної культури, яка включає в себе програму японських бойових мистецтв, а саме айкідо, джю-джюцу, дайто-рю, кендо та китайського бойового мистецтва кунфу;

навчальна програма для початкової та середньої школи з японської мови;
навчальна програма зі сходознавства для середньої та старшої школи.

Перший етап педагогічного експерименту, зусилля якого були спрямовані, насамперед, на опанування теоретичної бази експерименту та мотивування педагогічного колективу школи до активної участі в його реалізації, забезпечили ініціаторам підтримку і переконали педагогів та батьків закладу освіти, що ідеї експерименту, упроваджені в освітній процес, сприятимуть духовному і фізичному вихованню учнів школи «Будокан».

Згідно із завданнями II (концептуально-діагностичного) етапу дослідження розроблено авторську модель фізичного та духовного виховання на основі східних бойових мистецтв та поглибленого вивчення східних мов, а також обрано інструментарій оцінювання ефективності фізичного та духовного виховання на основі визначених критеріїв і показників ефективності моделі, у

якій тісно переплетені три сфери: інтелектуальний розвиток, фізичний і духовний та соціальний розвиток.

В основі виховної концепції «Будокану» – японська концепція **Shu-Ha-Ri**. Вона передбачає, що навчання та виховання у початковій школі (1-4 класи) суттєво обмежує свободу дитини, роблячи наголос на організованість та дисципліну. На перше місце виходить беззаперечний авторитет вчителів та батьків (**Shu**). **Слідування** – це те слово, яке окреслює зміст навчання і виховання в початковій школі. Учні 1-4 класів розвивають у собі здатність утримувати увагу, самоорганізованість, командність, здатність дотримуватися правил.

Навчально-виховна діяльність в основній школі (5-9 класи) зосереджена на формуванні усвідомлення учнями цінності навчання, правил та порядку в суспільстві і включає в себе не тільки класичне отримання, але й здобування та застосування знань. Від учнів «Будокану» 5-9 класів очікується творча та пошукова активність, здатність до самостійного пошуку потрібної інформації та роботи з нею (**Ha**). **Прорив** – слово, яке окреслює зміст навчання в середній школі. Учні 5-9 класів розвивають у собі впевненість, визнання авторитету, відповідальність.

У старшій школі (10-11 класи) освітній процес зосереджений на вихованні почуття свободи у прийнятті рішень та особистій відповідальності за кожен крок та кожен дію учня школи «Будокан», а також вихід за межі шкільної навчальної програми. Цей етап спрямований на формування особистості, яка знає, чого хоче, бачить куди іде, та здатна на самостійні кроки на шляху до здобуття та застосування знань (**Ri**). Учні 10-11 класів розвивають у собі почуття відповідальності, цілеспрямованості, ініціативності, здатності приймати рішення.

Таким чином, у процесі навчання учень проходить у «Будокані» шлях від відчуття дисципліни та усвідомлення своїх обов'язків шляхом творчого пошуку до інноваційного вміння творити себе та простір навколо себе.

Результати моніторингу показують динаміку розвитку рис характеру, на які спрямоване виховання у «Будокані»: початкова школа: уважність - від 45% до 60%; самоорганізованість - від 35% до 75%; командність - від 50% до 77%; здатність слідувати правилам - від 55% до 78%; прийняття традицій школи - від 45% до 89%. Основна школа: впевненість - від 35% до 55%; самоприйняття - від 20% до 58%; визнання авторитету - від 40% до 70%; відповідальність - від 30% до 67%. Старша школа: відповідальність - від 60% до 90%; цілеспрямованість - від 45% до 70%; ініціативність - від 30% до 45%.

На III етапі експерименту основну увагу було зосереджено на упровадженні розробленої моделі та моніторингу її ефективності, а також на коригуванні навчально-методичного забезпечення освітнього процесу.

Слід зазначити, що впровадження експериментальної моделі від 20187 року до III (формульованого) етапу у вересні 2019 та протягом 2019/2021 років не зазнало суттєвих змін. Найбільш проблематичним виявилось коригування шляхів внутрішньої мотивації учнів 5 – 6 класів до занять фізичною культурою за програмою східних єдиноборств та пошук мотиваційних чинників для зацікавленості учнів японською та китайською мовами в умовах низької популярності вивчення цих мов серед населення України та великої відстані до країн, де проживають носії мови.

У результаті коригування освітньої програми школи було прийняте рішення дати можливість учням закладу освіти вибрати один із трьох компонентів профільного курсу з фізичної культури на основі східних єдиноборств, а два інших – учень школи «Будокаан» вивчає як обов'язкові. Щодо зацікавленості дітей вивченням японської та китайської мов, то завданням педагогічної спільноти став пошук інноваційних рішень як то: інтегровані уроки та методика «перевернутого» класу, впровадження курсів каліграфії (як розвитку дрібної моторики в учнів), факультативні заняття з другої іноземної мови в групах з меншою кількістю учнів тощо.

Протягом 2019 –2021 років педагоги виявили:

а) Зростання розумового, духовного та фізичного потенціалу учнів завдяки:

високій пізнавальній активності, зокрема практиці дослідження культури та мов країн південно-східного регіону Азії (а саме – Японії та Китаю). Важливим у даній практиці є вивчення ієрогліфіки цих країн;

підвищенню рівня мотивації навчальної діяльності учнів та ефективності розвитку вищих психічних процесів на уроках, зокрема постійній практиці концентрації на заняттях зі східних єдиноборств;

більш глибокому сприйняттю навчального матеріалу;

росту спостережливості, уваги, пам'яті, мислення, уяви, емоційно-вольової сфери;

б) Розвиток творчих здібностей учнів.

У Львівській загальноосвітній середній школі східних мов та бойових мистецтв «Будокаан» учні мають добре розвинену увагу, пам'ять, уяву, сприймання, мислення, волю; вони краще запам'ятовують і значно швидше виконують завдання, спостерігається значний розвиток інноваційного мислення та творчих здібностей. Психологічна служба школи «Будокаан», педагоги-наставники та вчителі початкових класів зауважують, що більшість учнів

школи має об'єктивну самооцінку, вони більш організовані і дисципліновані. За допомогою практики східних єдиноборств учні школи швидко приходять до рівня позитивного, свідомого, відповідального ставлення до навчання. Навчання за даною моделлю сприяє формуванню високого рівня пізнавальної мотивації до навчальної діяльності.

IY (узагальнювальний) етап проходив у складних умовах карантину та російсько-української війни, що певним чином вплинуло на реалізацію основного завдання: статистично-кількісний та описово-якісний аналіз результатів експерименту. Однак, незважаючи на те, що з кінця лютого по червень 2022 року учні навчались дистанційно і складні обставини в країні були перешкодою для проведення регулярних уроків, тренувань, заходів та необхідних замірів для порівняльного аналізу результативності експерименту, учні школи демонстрували успішність і прикладне значення ідей експерименту в кризовій ситуації.

Протягом експерименту проводились вимірювання індексу Руф'є, спірометрії, динамометрії, антропометричні та інші дослідження, які показують позитивну динаміку змін в учнів.

Психологічні тести та опитування засвідчують, що рівень тривожності, незважаючи на теперішні стресові обставини, не є високим. Це свідчить про вміння керувати своїми емоціями, зростаючу силу духу та емоційну стабільність. Результати підтверджують, що бойові мистецтва – це не тільки фізичний розвиток людини, це ще виховна складова, вміння співпрацювати, бути толерантним до інших. Так, наприклад, більшість учнів в анкетах щодо існування в школі булінгу, відзначила його відсутність.

Проведене опитування вчителів показало, що учні протягом навчання за програмою школи змінюються: стають дисциплінованими, не бояться запитувати, уміють шукати відповіді та відстоювати свою думку, проявляють лідерські якості та вміють працювати в групі, є активними, думаючими, емпатійними, творчими. Вчителі стверджують, що можуть спиратися під час навчання не тільки на наставників, а й на викладачів бойових мистецтв як на авторитетів.

За допомогою практики східних єдиноборств учні школи швидко приходять до рівня позитивного, свідомого, відповідального ставлення до освітнього процесу. Навчання за даною моделлю сприяє формуванню високого рівня пізнавальної мотивації до навчальної діяльності.

На уроках фізичної культури учні розвиваються як фізично, так і духовно. Тренування зі східних бойових мистецтв мають на меті сформувати особистість, стійку як фізично, так і емоційно. У результаті тренувань покращується не лише фізичне здоров'я. У шкільному віці, коли формується

самооцінка дитини, колективна форма занять дає можливість вільного виявлення дітьми своїх можливостей, схильностей. Відбувається інтенсивний розвиток моральності та розширюється об'єм емоційного досвіду дитини. У підлітковому віці тренування створює можливість для розвитку почуття впевненості в собі, великою мірою спричинене усвідомленням можливості керувати рухом свого тіла, підвищенням самооцінки і розвитку інтелекту. Колективна форма занять бойовими мистецтвами при постійному уважному керівництві вчителя сприяє подоланню негативних проявів у розвитку особистості підлітків. Виконання технічних прийомів на тренуванні вимагає в учня вміння концентруватись на усвідомленні свого тіла «тут і зараз», а також у відчутті того, що відбувається з опонентом. Це, своєю чергою, допомагає формуванню та розвитку самоусвідомлення, саморефлексії, емпатії. Учень вчиться краще розуміти свої емоції та переживання, усвідомлювати мову тіла: жести, міміку, рухи, позу, дихання; виражати їх, посилюючи комунікативну складову. Чутливість до емоційного та фізичного стану іншого учня, впевненість у власних силах, розуміння почуттів таких як страх, гнів, цікавість, радість, захоплення та інше дозволяє краще налагоджувати міжособистісну взаємодію, бережно ставитись як до себе, так і до своїх товаришів, ставати дружелюбним. Тренування в учнів розвиває також вольову складову особистості. За допомогою вчителя, усвідомлюючи можливість нанесення травм собі чи опоненту, учні більш уважно ставляться до діяльності, зважаючи доцільність тої чи іншої дії. Отже, авторська модель навчання східних бойових мистецтв на уроках фізичної культури значною мірою впливає на розвиток фізично-емоційної сфери учнів.

Проведено порівняльний аналіз результатів навчання випускників за останні два роки. Середній бал з усіх предметів виріс з 7 до 9 балів, що свідчить про тенденцію до кращого сприйняття та засвоєння учнями всіх предметів.

Оцінювання ефективності моделі проводилося за чотирма критеріями, а саме: навчальним (вплив на процес і результати навчання учнів), виховним (вплив на процес і результати виховної роботи з учнями), розвивальним (вплив на розвиток особистості учнів), психологічної комфортності (пристосованості моделі до психологічних особливостей учасників: вчителів та учнів), посилення взаємодовіри та кооперації дітей та батьків в родинах. Високий рівень ефективності моделі зазначили 85 % опитаних учнів та 95 % опитаних педагогічних працівників і 93 % батьків дітей школи «Будокан». Достатній рівень – 12 % опитаних учнів, 5 % опитаних педагогічних працівників і 4 % батьків дітей. І лише 3 % опитаних учнів і 3% опитаних батьків вважають, що методика та концепція упровадження моделі фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов мала

недостатню ефективність. Усього було опитано 49 педагогічних працівників, 207 учнів 5-11 класів та 365 батьків учнів школи «Будокан».

Психологічною службою школи проведено моніторинг і встановлено, що навчання учнів за моделлю та концепцією експериментальної програми сприяє відчутній стабілізації психіки учня та можливості швидкої адаптації нових учнів у різновікових групах (класах) закладу освіти. Завдяки постійній практиці східних єдиноборств на уроках фізичної культури, учні відкриті, відверті, доброзичливі, безпосередні, легко контактують з учителями, виявляють високу активність у навчанні, із задоволенням беруть участь у розв'язанні проблемних ситуацій, допитливі та впевнені у своїх силах, не бояться робити помилки. В учнів молодших класів навчання за моделлю та концепцією експериментальної програми Львівської загальноосвітньої середньої школи східних мов та бойових мистецтв «Будокан» сприяє розвитку таких психологічних процесів, як рефлексія, аналіз, синтез, абстрагування. У школі учні мають добре розвинену увагу, пам'ять, уяву, сприймання, мислення, волю; вони краще запам'ятовують і значно швидше виконують завдання, спостерігається значний розвиток інноваційного мислення та творчих здібностей. Психологічна служба «Будокан», вчителі-наставники та вчителі молодших класів зауважують, що більшість учнів школи має об'єктивну самооцінку; такі учні більш організовані і дисципліновані.

Чимало позитивних впливів створює вивчення китайської мови дітьми шкільного віку, а саме: розвиває образне мислення, знайомить учнів з ментальністю іншої культури (сталі вирази, культурні особливості мовлення та інше), тренує пам'ять. Написання ієрогліфів (каліграфія) сприяє самоконтролю, кращому фокусуванню уваги, допомагає привести емоційний стан у рівновагу. Діти вивчають алгоритм і досвід вивчення складної мови. Коло знань і інтересів розширюється. У процесі навчання у дітей спостерігається азарт до вивчення нових слів, до вміння говорити китайською в різних життєвих ситуаціях. Часто вони діляться своїм досвідом зі спілкування з китайцями. Особливості китайської фонетики, де існують декілька типів наголосів, також сприяють розвитку слуху дитини.

У 2021-2022 навчальному році був проведений пілотний проєкт з підготовки учнів до складання міжнародного іспиту з китайської мови HSK, запровадженого Міністерством освіти Китайської народної республіки. Було обрано 4 учнів 6-8 класів, які впродовж 3 місяців проходили інтенсивну підготовку та склали іспит HSK 1 рівня з максимальним результатом 200 балів. Фахівці школи працюють над розробкою навчальної програми з китайської мови з урахуванням вимог до іспиту HSK, що дозволить підготувати учнів відповідно до міжнародних стандартів вивчення китайської мови.

Вивчення класичної каліграфії (китайської та японської) сприяє розвитку уваги, дрібної моторики рук, що також сприяє розвитку мозку дитини. Психолог Лурія О.Р. дослідив, що за письмо літерами і письмо ієрогліфами відповідають різні ділянки мозку. Тому вивчення мови задіює як ліву (при вивченні слів), так і праву півкулю (при написанні ієрогліфів). Діти з особливими освітніми потребами, які мають складнощі з читанням та письмом, завдяки розробленій методиці викладання цілком здатні опанувати ієрогліфічне письмо і таким чином розвинути у собі вміння навчатися. Це може бути ефективно використано в інклюзивному навчанні.

Класичну каліграфію можна розглядати як складову частину арт-терапії, що може бути корисним у практиці шкільного психолога, соціального педагога, вчителя-логопеда, вчителя-дефектолога, реабілітолога у співпраці з викладачем китайської та японської мов.

Щодо японської мови, то згідно з класифікацією Інституту Фрімена Споллі (FSI), японську мову відносять до п'ятої категорії мов, якою можна оволодіти на найвищому рівні не менше, ніж за 2200 годин. Для учнів вивчення мови такої несхожої на їх рідну є не лише викликом, а й головоломкою, у якій поступово стає більше відомих компонентів, а потім, як у грі, рівень складності підвищується.

Вивчення японської мови позитивно впливає на психіку та розвиток мозку, покращує розпізнавання звуків та здатності концентруватися, а також є хорошим засобом для попередження вікової деменції.

Відмінна будова речень, незвичний порядок слів, а також необхідність вивчати ієрогліфіку (канджі) та дві складові абетки змушує учнів розширювати свою мовну картину світу та знайомитися з японською культурою (етикет, рівні ввічливості тощо) без додаткових посередників-мов. Так, учні «Будокану» мали змогу ознайомитися зі східними іграми шьогі та го, а також поспілкуватися з носієм японської мови.

Вивчення східних бойових мистецтв з японською мовою гармонійно покращує розуміння цих двох дисциплін. До прикладу, у «Будокані» професорка університету з Кіото Пайе Юміко проводила лекцію японською мовою про засновника айкідо. Через ігри діти вивчали канджі та дізнавалися про японську руханку. На уроках бойових мистецтв діти отримують команди японською, повторюють назви частин тіла при розминці, рахунок, назви елементів та технік, що перегукується з вивченням мови.

Спостереження свідчать, що, внаслідок регулярних, активних тренувань з розрахованим навантаженням, помітно зросло відвідування уроків, зменшилась кількість хворих. Під час сезонних епідемій кількість захворювань у Львівських школах складала 45-55 %, у «Будокані» – 7-10 %. Така закономірність

спостерігається останні три роки і по даний час, навіть при накладанні таких факторів, як сезонні захворювання, перебування в укриттях та підвищений рівень стресу.

Проведена робота свідчить, що модель фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов реально забезпечує психолого-педагогічні умови для саморозвитку особистості як вчителя, так і учня.

Учителі, працюючи за експериментальною програмою школи, мали змогу творчо реалізувати свої педагогічні здібності, уміння і забезпечити:

навчання учнів діяльності – вмінню ставити цілі, організовувати свою індивідуальну освітню траєкторію та оцінювати результативність дій;

формування особистісних якостей – розуму, волі, почуттів, емоцій, творчих здібностей, пізнавальних мотивів діяльності; формування цілісної картини світу.

Хід та результати експерименту популяризувалися серед педагогів інших закладів освіти та у медіа. Зокрема, у вересні 2022 року було проведено презентацію школи під час серпневих зустрічей директорів Львівських шкіл. Також був проведений виїзд до Фінляндії у навчально-тренувальний табір до Західно-Фінляндського коледжу в м. Гуйттінен, у якому взяли участь вчителі іноземних мов та бойових мистецтв, а також учні школи «Будокан».

Адміністрація Львівської загальноосвітньої середньої школи східних мов та бойових мистецтв «Будокан» разом з розробниками експериментальної програми висвітлювали результати експерименту в українських мас-медіа, на інтернет-ресурсах, у виступах на радіо та телебаченні. Окрім того, вся діяльність закладу освіти висвітлювалась на офіційному сайті школи та сторінці «Будокан» у Фейсбуці. Найбільш зацікавленими виявились локальні Львівські медіаспільноти, такі як «Високий Замок», «Львівський Портал», 032.ua, Zaxid.net та «Твоє місто». Львівська загальноосвітня середня школа східних мов та бойових мистецтв «Будокан» найкраще співпрацювала з «Громадське. Львів», «Твоє місто» та «Дивись. Info». Окрім регіональних ЗМІ, досвідом «Будокану» цікавилися інтернет-ресурс Деро.ua та журнал «Країна». Протягом 2019 – 2022 років адміністрація та вчителі закладу освіти неодноразово брали участь у різноманітних ток-шоу з освітньої проблематики на «Канал 24», «Громадське ТВ», «Суспільне телебачення». Були постійними учасниками освітніх теле- та радіопередач на «Львівському ТВ», де розповідали про життя школи, озвучували проблематику та успіхи педагогічної діяльності та взаємозв'язок з освітніми процесами в Україні. Про «Будокан» випущено чимало відео від іноземних журналістів.

У 2022 році школа працювала у дещо незвичному для неї режимі. Незважаючи на стресові події, учні «Будокану» з перших днів війни поруч з дорослими організовували допомогу внутрішньо переміщеним особам, плели сітки, допомагали волонтерському центру, який працював у школі, збирали кошти та гуманітарну допомогу. Активність дітей без примусу, за власним бажанням, продемонструвала правильний напрямок виховного процесу школи. Під час дистанційного навчання весною 2022 року учні всіх класів підключались до уроків та активно навчались, навіть знаходячись далеко від Львова. Багато учнів, які змушені були виїхати за кордон та перейшли вчитися до іноземних шкіл, продемонстрували гарні результати з навчання, а також високий рівень володіння мовами та вміння адаптуватися до незнайомого колективу з іншими правилами й вимогами. «Будокан» підтримує тісний зв'язок з дітьми, які навчаються за кордоном та їхніми батьками.

Протягом експерименту у школі «Будокан» була сформована модель для оптимальної роботи педагогічного колективу. Сформовані кафедри, які вирішують свої навчально-методичні питання, контактують між собою. Це дозволяє їм розробляти кейсові та інтегровані уроки (в т.ч. бінарні). Налагоджений зв'язок між молодшою та середньою, старшими школами. Це дозволяє періодично проводити уроки за методикою «перевернені класи», учні старших класів доволі часто самі стають ініціаторами таких уроків. Учителі східних мов удосконалили розроблені на початку експерименту навчальні програми з вивчення китайської та японської мови (подані на затвердження в Державну службу якості освіти). Багато лекцій записано у вигляді відеороликів з тематики бойових мистецтв та сходознавства, китайської і японської мов. Деякі вчителі ведуть свій ютуб-канал, блоги, соціальні мережі, де популяризують наукові знання, уміння, навички у сучасній і доступній формі для широкого кола людей. Педагоги з бойових мистецтв розробили методичні рекомендації для викладання технік для дітей з різним рівнем підготовки в бойових мистецтвах.

Методичний посібник з фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов зараз знаходиться в стадії розробки. Це пов'язано з тим, що автор цього посібника та керівник проекту з 25 лютого 2022 року знаходиться на фронті.

Таким чином, для успішної реалізації експерименту були створені всі необхідні організаційно-педагогічні умови, зокрема: Концепція та модель фізичного та духовного виховання на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов; матеріально-технічна база, необхідна для реалізації експерименту, творчі групи учителів, навчальний план, який відображає ідею експерименту (вивчення китайської та японської мов, бойові

мистецтва, курси сходознавства), навчальні програми для вивчення японської, китайської мов та бойових мистецтв; відповідні навчальні матеріали; заходи для ознайомлення з культурою Сходу; курси для педагогічних працівників; здійснювався моніторинг та оцінювання результатів .

Отже, створені організаційно-педагогічні умови підтвердили гіпотезу експерименту про те, що інтеграція в освітній процес східних єдиноборств, а також поглиблене вивчення східних мов та культурних надбань народів Сходу сприяють ефективному вихованню духовно міцної і фізично здорової, естетично розвиненої, гармонійної особистості – громадянина України, людини з вольовими рисами характеру, яка здатна працювати в колективі, брати особисту відповідальність за свої зобов'язання, людину творчу, здатну до інноваційної діяльності, постійного пошуку нових ідей.

Таким чином, результати експериментальної діяльності педагогічного колективу Львівської загальноосвітньої середньої школи східних мов та бойових мистецтв «Будокан» з поглибленим вивченням іноземних мов підтверджують ефективність авторської моделі школи, створеної під час реалізації експерименту всеукраїнського рівня за темою: «Організаційно-педагогічні умови фізичного та духовного виховання учнів на основі східних єдиноборств та поглибленого вивчення східних мов».

Науковий керівник,
кандидат педагогічних наук, доцент

Наталія ПАСТУШЕНКО

В. о. директора

Олена КОЗЛОВСЬКА

Координатор

Людмила ПАВЛОВА

Підпис Павлової Л.М., методиста відділу
інноваційної діяльності та
дослідно-експериментальної роботи, засвідчую

Начальник відділу кадрів
ДНУ «Інститут модернізації зміст освіти»

Ганна КОСАР